Inför nya LVU 2027

Fem centrala förändringar i lagstiftningen

Elisabet Rohtlieb, Advokat, Rohtlieb Advokater AB, 11 november 2026

Institute
EN DEL AV BLENDOW GROUP

Fem förändringar – tre frågor per område

DAGENS FRÅGOR

Vad gäller i dag?

Vad förändras vid årsskiftet?

Vad betyder det i praktiken?

FEM OMRÅDEN

Vårdgrunderna

Barnets ställning

Anknytning till familjehemmet

Offentligt biträde

Vårdens upphörande

TVÅ SIDOR AV REFORMEN

Tydligare regler kan minska osäkerhet.

Samma regler kan också skapa schabloner eller förlänga tvångsvård.

Vi skiljer mellan det som faktiskt är nytt och det som främst har förtydligats.

Lag (2026:1600); prop. 2025/26:294; bet. 2025/26:SoU38.

Tre regelverk kring årsskiftet

1 JANUARI 2027	1 JANUARI 2027	2 JANUARI 2027
Lag (2026:1600) Omhändertagande för vård	**Lag (2026:1601) Särskilda befogenheter**	**Lag (2026:1637) LIV**
Vårdgrunder, vårdens genomförande, upphörande och process	Tvångsåtgärder inom den statliga barn- och ungdomsvården	Förebyggande insatser när samtycke saknas. Ingen placering.

För vårdgrunderna avgör ansökans ankomstdag

Kom ansökan till förvaltningsrätten före den 1 januari 2027 gäller äldre 2 och 3 §§ LVU i hela domstolsprocessen.

SFS 2026:1600–1601 och 2026:1637; prop. 2025/26:294–295.

22 § LVU och LIV

22 § LVU i dag	LIV från den 2 januari 2027
Beslutet riktas till den unge	Beslut kan riktas till vårdnadshavare samt barn och unga
Endast eget beteende enligt 3 § LVU	För vårdnadshavaren: hemförhållanden eller barnets eget beteende
Kontaktperson eller behandling i öppna former	Fler socialtjänstinsatser och särskilda villkor
Risk för framtida LVU-vård om beteendet fortsätter	Kan användas tidigare, utifrån konkreta omständigheter
Ingen placering	Ingen placering. LIV behöver inte prövas före LVU

Vid miljöfall riktas LIV-insatsen till vårdnadshavaren. Insatser direkt till barnet eller den unge kan fortfarande bara grundas på eget beteende.

Nuvarande 22–23 §§ LVU; 3–4 kap. lag (2026:1637); prop. 2025/26:295.

Vårdgrunderna blir tydligare – och delvis bredare

FÖRHÅLLANDEN I HEMMET

Fysisk eller psykisk misshandel

Sexuella kränkningar eller sexuell exploatering

Brister i barnets grundläggande behov

Negativ social kontroll: systematiskt tryck, kontroll, hot eller tvång som begränsar barnets självständiga val

Annat skadligt förhållande

BARNETS EGET BETEENDE

Skadligt bruk eller beroende

Alkohol, narkotika, andra beroendeframkallande medel, läkemedel eller dopningsmedel

Brottslig verksamhet

Socialt nedbrytande eller destruktivt beteende, exempelvis allvarligt självskadebeteende

Psykiatrisk ohälsa är inte i sig en vårdgrund. Påtaglig risk, nödvändig vård och bristande samtycke krävs fortfarande.

3 kap. 1–3 §§ lag (2026:1600); prop. 2025/26:294.

Sammantagen bedömning lagfästs – men är inte ny

HEMFÖRHÅLLANDEN

Flera brister kan redan i dag vägas samman.

Från 2027 framgår möjligheten uttryckligen av lagen.

EGNA BETEENDEN

Flera beteenden kan redan i dag bedömas tillsammans.

Även detta lagfästs nu uttryckligen.

TVÅ KATEGORIER

Sammanvägningen sker inom respektive kategori.

Hem och beteende korssummeras inte.

Upprepade stölder blir inte automatiskt brottslig verksamhet. Flera haschtillfällen blir inte automatiskt skadligt bruk eller beroende. Frågan är vad helheten visar.

Varje uppgift måste vara konkret och tillförlitlig. Påtaglig risk och nödvändig vård krävs fortfarande.

3 kap. 2–4 §§ lag (2026:1600); prop. 2025/26:294; HFD 2015 ref. 42; RÅ 84 2:31.

Barnets rättigheter samlas i ett eget kapitel

DETTA GÄLLER REDAN

Barnets bästa, information och rätt att uttrycka åsikter.

Under 15 år: talerätt genom ställföreträdaren.

Barnet får höras om det inte tar skada.

DETTA ÄNDRAS

Från 2027 ska barnet höras om barnet vill och det kan antas att barnet inte tar skada.

Domstolen ansvarar för att utreda om barnet vill höras.

Ställ frågan neutralt. En lojalitetskonflikt kan ingå i skadebedömningen. Barnet får välja att vara tyst.

Nuvarande 1 och 36 §§ LVU; 2 kap. 1–5 §§ lag (2026:1600); 3 kap. 3 § socialtjänstlagen (2025:400).

Att ha informerat är inte samma sak som att barnet har förstått

FRÅGA EFTER DET KONKRETA

Vad fick barnet veta, och när?

Vem förklarade beslutet och hur?

Anpassades informationen till barnets ålder och behov?

Hur kontrollerades förståelsen?

VAD BRISTER KAN PÅVERKA

Samtycke från ett barn över 15 år

Bedömningen av barnets inställning och bästa

Behov av kompletterande utredning

Bristande information gör inte automatiskt beslutet ogiltigt eller ansökan avslagsgrundad.

2 kap. 3–4 §§ och 4 kap. 2 § lag (2026:1600); prop. 2025/26:294; 8 § förvaltningsprocesslagen.

Anknytning blir en självständig vårdgrund

Alla fem förutsättningar ska vara uppfyllda

1. Tidigare vård på grund av förhållanden i hemmet
2. Hemförhållandena har ändrats varaktigt och genomgripande
3. **Påtaglig risk för skada om barnet skiljs från familjehemmet**
4. Fortsatt vård är till barnets bästa
5. Placeringen kan inte fortsätta med vårdnadshavarens och, från 15 år, barnets samtycke

Ingen bestämd minsta placeringstid. Tidigare placering kan få betydelse.

Nätverkshem omfattas om det rättsligt är ett familjehem.

3 kap. 5 § och 10 kap. 3 § lag (2026:1600); prop. 2025/26:294; HFD 2012 ref. 35.

Anknytningsvård, flyttningsförbud eller vårdnadsöverflyttning?

ANKNYTNINGSVÅRD

Fortsatt tvångsvård.

Nämnden ansvarar för placering och vårdens genomförande.

FLYTTNINGSFÖRBUD

Hindrar en separation som innebär påtaglig risk.

Ett mer begränsat skydd.

VÅRDNADSÖVERFLYTTNING

Varaktigare familjerättslig lösning.

Ska övervägas när förutsättningarna finns.

Normalt krävs en ny ansökan om anknytningsvård och ett nytt beslut av förvaltningsrätten.

Vid upphörandeprövningen ska nämnden särskilt överväga anknytningsvård och flyttningsförbud.

3 kap. 5 §, 10 kap. 3 § och 12 kap. lag (2026:1600); 6 kap. 8 § föräldrabalken; prop. 2025/26:294.

Placeringstid är en omständighet, inte ett bevis i sig

LAGEN PEKAR SÄRSKILT PÅ

Barnets inställning och relationer
Relationen till vårdnadshavare och syskon
Förankring i den sociala miljön
Ålder, placeringstid och särskilda behov
Familjehemmets vilja och förmåga

UTRED OCKSÅ HUR BANDEN HAR VUXIT FRAM

Har socialtjänsten arbetat för kontakt och återförening?

Har umgänget begränsats mer än skyddsbehovet krävt?

Har mindre ingripande lösningar prövats?

Barnets kontinuitet ska vägas mot artikel 8 och statens skyldighet att arbeta för återförening.

3 kap. 6 § lag (2026:1600); prop. 2025/26:294; artikel 8; Strand Lobben m.fl. mot Norge.

Rätten till offentligt biträde utökas

DET HÄR ÄR INTE HELT NYTT

Rätt till biträde vid överklagande av placeringsbeslut finns redan i nuvarande LVU.

DET HÄR UTVIDGAS

Umgänge och hemlighållande av barnets vistelseort blir uttryckliga grunder för biträde vid överklagande.

Rätten omfattar barn, vårdnadshavare och i vissa fall förälder med reglerad umgängesrätt.

Överklagbart beslut + tydlig vilja. Ett äldre beslut får ingen ny överklagandetid.

Nuvarande 39 och 41 §§ LVU; 17 kap. 1–2 §§ lag (2026:1600); prop. 2025/26:294.

Fånga den verkliga tvisten och agera tidigt

KLARGÖR VILJAN

Placering, umgänge eller hemlighållande?

Dokumentera en tydlig vilja att överklaga.

ORDNA BITRÄDE

Under 15 år: barnet kan självt ansöka om biträde och överklaga biträdesbeslutet.

Huvudmålet förs genom ställföreträdaren.

HÅLL ROLLERNA ISÄR

Barnets vilja

Barnets uppgifter

Ställföreträdarens bedömning

Gemensamt biträde är inte barnets självständiga ställföreträdare.

Separata biträden är huvudregel. Gemensamt biträde kräver att motstående intressen saknas och bör användas sparsamt.

17 kap. 3–7 §§ lag (2026:1600); HFD 2014 ref. 38; HFD 2024 ref. 64; VRGA 3.2.1.

Sex månader gäller en ny begäran – inte ett överklagande

6 **månader**

En vårdnadshavares nya begäran om att hem- eller anknytningsvård ska upphöra får avvisas inom sex månader från det senaste lagakraftvunna beslutet i fråga om omhändertagandet.

KOM IHÅG

Möjlighet, inte automatik

Ingen överklagandefrist

Gäller inte 15+ barn, ung person eller beteendevård

PRÖVA VAD SOM ÄR NYTT

Från senaste lagakraftvunna sakprövning.

Nya omständigheter kan tala mot avvisning.

Barn under 15 kan inte initiera en ny upphörandeprövning. Avvisningsbeslutet kan inte överklagas.

10 kap. 1 och 4 §§ samt 19 kap. 1 § lag (2026:1600); 44–45 §§ FL; prop. 2025/26:294.

Fem saker att ta med

1	**Vårdgrunderna**	Sammanvägning är redan möjlig men lagfästs tydligare.
2	**Barnets rättigheter**	Får höras blir ska höras på angivna villkor.
3	**Anknytning**	Ingen minimitid, men konkret separationsrisk och proportionalitet krävs.
4	**Offentligt biträde**	Umgänge omfattas. Separata biträden är huvudregel.
5	**Sex månader**	Gäller en ny vårdnadshavarbegäran, inte ett överklagande.

Den nya lagen förändrar både vilka frågor vi ställer och hur vi prövar dem.

Lag (2026:1600); prop. 2025/26:294.

Nya LVU, aktuell praxis och svåra avvägningar 🔗

Heldagskurs 4 februari

Som kursdeltagare får du kunskap om bl.a:

- Nya LVU-regleringen från 2027 och de viktigaste förändringarna
- Barnet som självständig rättighetsbärare, rätten till information och delaktighet
- Utökade möjligheter till offentligt biträde och den nya anknytningsgrunden
- Vårdens upphörande, återförening, varaktig och genomgripande förändring samt proportionalitet
- Barnets berättelse som grund för omhändertagande samt samtyckets innebörd och omfattning
- Bevisfrågor, egna utredningsåtgärder och granskning av BBIC-utredningar, vårdplaner och socialtjänstens övriga underlag

Vad tyckte du om dagens webbinarium?

Ta gärna 30 sekunder och svara på utvärderingen!

Tack!

För frågor om BG Institute och våra kurser,
mejla oss på **kursinformation@bginstitute.se**

BG Institute
EN DEL AV BLENDOW GROUP